

Abstrakt a seznam klíčových slov

Veřejný ochránce práv v České republice

Předkládaná diplomová práce pojednává o veřejném ochránci práv v České republice. Přestože se ochránce osvědčil jako nepostradatelná instituce, která přispívá ke spravedlivé správě věcí veřejných, jeho působení a činnost stále zcela nepatří do obecného povědomí občanů a mnohdy vyvolává zcela zkreslené představy. Cílem předkládané práce je tedy jednak přiblížit činnost a možnosti veřejného ochránce práv při výkonu jeho působnosti, jednak navrhnout změny platné právní úpravy, které by práci ochránce zefektivnily. Abychom získali ucelený pohled na instituci veřejného ochránce práv, je nutné vymezit jeho postavení v rámci státní moci a pojednat o jeho případném ústavním zakotvení, proto se práce zabývá i touto problematikou.

Práce se skládá z osmi kapitol, z nichž každá se zabývá různými aspekty postavení a činnosti veřejného ochránce práv v České republice. První kapitola je věnována vzniku, vývoji a obecnému vymezení instituce veřejného ochránce práv. Je rozdělena do tří částí, přičemž první část obsahuje stručný nástin vzniku a vývoje instituce, druhá část definuje základní pojem používaný v práci, tedy pojem ombudsman, a třetí část doplňuje úvodní obecnou charakteristiku instituce její klasifikací.

Druhá kapitola se skládá ze dvou částí a zabývá se vznikem instituce veřejného ochránce práv v České republice. Cílem první části je poskytnout charakteristiku státních orgánů, které v bývalém Československu vykazovaly určité znaky institucí ombudsmanského typu, jakož i poskytnout přehled oficiálního i neoficiálního úsilí o zřízení dané instituce vyvíjeného v období před listopadem roku 1989 až do vzniku České republiky. Druhá část pak popisuje zdlouhavý proces zakotvení instituce veřejného ochránce práv do právního řádu České republiky.

Třetí kapitola pojednává o jednotlivých aspektech instituce veřejného ochránce práv, jak jsou upraveny zákonem č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv. Nejdříve je vymezena jeho věcná a osobní působnost, následuje způsob ustanovení do funkce, délka funkčního období a pojednání o zástupci veřejného ochránce práv. Třetí část se zabývá neslučitelností funkce ochránce s jinými funkcemi, a také požadavkem na jeho nezávislost, nestrannost a způsoby jejich

zajištění. Následující část je zaměřena na činnost veřejného ochránce práv, v jejím rámci je proveden detailnější rozbor procesu vyřizování stížností občanů na činnost a postupy veřejné správy, jakož i oprávnění a opatření k nápravě svěřená veřejnému ochránci práv zákonem. Pátá část obsahuje výčet zvláštních oprávnění ochránce, zejm. možnost doporučit změnu, vydání nebo zrušení právního nebo vnitřního předpisu. Část šestá vymezuje vztah veřejného ochránce práv k Poslanecké sněmovně a část poslední popisuje Kancelář veřejného ochránce práv.

Kapitola čtvrtá je zaměřena na rozšíření působnosti ochránce o působnost ve věcech práva na rovné zacházení a ochrany před diskriminací, k němuž došlo přijetím zákona č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací a o změně některých zákonů (antidiskriminační zákon). Kapitola je rozdělena do čtyř částí. První část popisuje předmět úpravy antidiskriminačního zákona a vysvětluje základní pojmy, následující části o přípustných formách rozdílného zacházení a pozitivních opatřeních a možnostech poškozených se bránit. Závěrečná část vysvětluje, proč byl jako antidiskriminační orgán zvolen právě veřejný ochránce práv.

Otázce ústavního zakotvení instituce veřejného ochránce práv je věnována kapitola pátá. První část shrnuje argumenty svědčící ve prospěch ústavního zakotvení. Druhá část poskytuje několik návrhů obsahu případné ústavní reglementace.

Šestá kapitola nabízí komplexní pohled na instituci veřejného ochránce práv jeho začleněním do soustavy státních orgánů a vymezením jeho vztahu k jednotlivým složkám státní moci. V první části je vysvětlen jeho vztah k moci zákonodárné, v druhé k moci výkonné. V rámci druhé části je pak podrobněji rozebrán styk ochránce s vládou a jeho postavení ve veřejné správě. V třetí části je pojednáno o vztahu k moci soudní, zejm. o možnosti rozšíření kompetencí ve vztahu k Ústavnímu soudu. Poslední část předkládá závěr, že veřejného ochránce práv nelze podřadit ani pod jednu z tripartice státních mocí.

Kapitola sedmá hodnotí dosavadní působení veřejného ochránce práv v České republice a navrhuje změny právní úpravy, které by činnost ochránce zefektivnily.

Kapitola osmá je věnována stručným životopisům osobností ve funkci veřejného ochránce práv v České republice, tedy životopisu prvního českého ochránce JUDr. Otakara Motejla a jeho nástupce JUDr. Pavla Varvařovského. Poslední částí dané diplomové práce je pak její závěrečné zhodnocení.

Klíčová slova: ombudsman, veřejný ochránce práv, ochránce